

№4, червень, 2012р.

СЛОВО МЕТОДИСТА

РАЙОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

Марія Тілло (Абрамович)
(1977 - 2006)

СВІТЛО РАНКОВОГО ЦВІТУ

Провідною тенденцією сучасної освіти в Україні є профілізація. Процеси модернізації сучасної освіти визначили проблему формування в учнів соціально-практичних знань, умінь та навичок. У контексті нових підходів до побудови національної системи освіти особливої уваги набуває процес гуманізації та гуманітаризації навчання.

З огляду на це проблемна група педагогів-філологів Красилівщини працювала над проектом «Україна на шляху до євроінтеграції: освітній аспект», в рамках якого розроблялась система уроків з вивчення творчості поетеси Марії Тілло відповідно до програми курсу за вибором «Філософія життя в поезії Марії Тілло». Автор програми Синюк В. А. Програма схвалена для використання в загальноосвітніх навчальних закладах комісією зі світової літератури Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (лист від 29. 06. 2010 р. №1.4/ 18-Г-360).

Робота над реалізацією програми дає можливість філологічно обдарованій молоді бути обізнаною в перебігу сучасного літературного процесу, володіти знаннями з теорії поетики, ідейно-художнього та мовного аналізів, формує потребу в читанні літературних творів, реалізовуючи у власному житті потенціал художньої літератури.

Сподіваюсь, добірка занять допоможе вчителям-практикам в організації навчальної діяльності курсу за вибором.

Зоя АБЕЛЬЧУК, завідувачка РМК.

В учительській

Скажи, мой друг, куда ведет дорога?

Прорвавшись сквозь туман из смеха, слез,
Опять остановился у порога,

Так и не поняв, что с собой принес.

Казалось, все просчитано до боли
И невозможно в сторону уйти.

Но снова перепутал сахар с солью,
И ты опять не на своем пути.

Вокруг тебя торчат чужие знаки,

Слепой автомобиль сбивает с ног.

О, эти бесконечные атаки, Которые предугадать не смог!
Пойми, мой друг, на свете слишком много Тропинок, тротуаров и аллей.

И объяснить, куда ведет дорога,

Не смог никто. А значит, не жалей

О том, что напрягая смысл мысли,

Свою тропу ты объяснить не смог.

Когда-то все равно достигнешь выси

По лабиринтам каверзных дорог.

ПРОГРАМА

курсу за вибором із зарубіжної літератури «Філософія життя в поезії Марії Тілло» для учнів 11 класу філологічного профілю загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій

Пояснювальна записка

У контексті нових підходів до побудови національної системи освіти особливої уваги набуває процес гуманізації та гуманітаризації навчання. З огляду на це програма елективного курсу передбачає поглиблене вивчення філологічних дисциплін, поезії зокрема. Програма розрахована на 17 годин. Програма є предметно-орієнтованою.

МЕТОД вивчення елективного курсу «Філософія життя в поезії Марії Тілло» є розширення знань учнів про світ сучасної поезії в царині національних духовних цінностей, виховання естетичного смаку, читацької культури.

ОСНОВНИМИ ЗАВДАННЯМИ КУРСУ є:

формування в учині потреби в читанні літературних творів, вміння визначати значні літературні явища;

відпрацювання з учнями навичок і вмінь робити аналіз та інтерпретацію художніх текстів;

сприяння збагаченню емоційно-естетичного досвіду учнів, формуванню культури почуттів, пробудження особистісно-позитивного ставлення до мистецьких цінностей.

Програма передбачає поглиблення знань з літератури, ознайомлення з творчістю сучасних талановитих митців, визначення художньо-естетичної цінності творчості Марії Тілло зокрема.

Запропонована програма сприятиме розширенню інформаційного поля філологічно обдарованих школярів, дозволить краще зрозуміти явища передбігу і формування сучасного літературного процесу.

Для реалізації програми «Філософія життя в поезії Марії Тілло» необхідно бути обізнаним в особливостях передбігу сучасного літературного процесу, володіти мінімумом знань з теорії поетики, особливостями архітектоніки поезії, ідейно-художнього та мовного аналізів.

З метою реалізації програми варто використовувати різноманітні форми організації навчального процесу: лекції, семінари, дискусії, бесіди, брейн-ринги, захисти учнівських проектів.

Вивчення курсу за вибором «Філософія життя в поезії Марії Тілло» сприятиме осмисленню вершинних явищ у сучасній поезії, формуванню навиків культурологічного, ідейно-художнього та мовного аналізів поетичних текстів; дозволить розширити читацький кругозір.

ЛІТЕРАТУРА

I. Поетичні публікації Марії Тілло

1. Марія Абрамович. Я. — Чернівці: Рута, 1998. — 64 с.
2. Марія Абрамович. Alter ego. — Чернівці: Рута, 1999. — 45 с.
3. Марія Тілло. Терція. — К.: Іздат. дом Д.Бураго, 2004. — 70 с.
4. Марія Тілло. Лирика. — К.: Іздат. дом Д.Бураго, 2006. — 202 с.

II. Публікації про Марію Тілло

1. Беляєва Н. Черновицький дебют // Регіон. — [К.], 1998. — №44. — с.12
2. Чикарькова М. Пoэзия Марии Тилло // Мария Тилло. Лирика. — К.: Іздат. дом Д.Бураго, 2006. — с.4-14

3. Абрамович С. «... умираючий и беззахистний сад Объятых Уласом предчувствия растений ...» // Марія Тілло. Лирика. — К.: Іздат. дом Д.Бураго, 2006. — с. 181-195

4. Чикарькова М. Стихи Марии Тилло: страница современной русской поэзии Украины // Русский язык и литература в учебных заведениях [К.]. — 2006. — №6. — с.2 — 28

5. Науково-поетичні читання пам'яті Марії Тілло. — К.: Видавничий дім Д.Бураго, 2007. — 83 с.

6. Колодій В. І світlo ранкового цвіту... // Науково-поетичні читання пам'яті Марії Тілло. — К.: Видавничий дім Д.Бураго, 2007. — с.9-11

III. Вірші, присвячені пам'яті М.Тілло

1. Чикарькова М. М.Т. // Марія Тілло. Лирика. — К.: Іздат. дом Д.Бураго, 2006. — с. 14.

2. Абрамович С. на смерть поета Марии Тилло (триптих) // Науково-поетичні читання пам'яті Марії Тілло. — К.: Видавничий дім Д.Бураго, 2007. — с.59-60

3. Северинюк Т. «До болю... до щастя... до сліз» Цикл «Згадуючи Марію Тілло» // Науково-поетичні читання пам'яті Марії Тілло. — К.: Видавничий дім Д.Бураго, 2007. — с.60-63

4. Колодій В. «Щось упало між трави...» // Науково-поетичні читання пам'яті Марії Тілло. — К.: Видавничий дім Д.Бураго, 2007. — с.10

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Вивчення курсу за вибором із зарубіжної літератури «Філософія життя в поезії Марії Тілло» дасть можливість вивчити феноменальну творчість М.Тілло, визначити її місце в літературному процесі. Проведення літературознавчого аналізу дозволить краще оволодіти методикою його

проведення. Виразне читання поезій М.Тілло дасть можливість удосконалити вказані навички.

Робота в процесі вивчення курсу формуватиме потребу в читанні літературних творів, здатність насолоджуватись мистецтвом слова, потенціал художньої літератури реалізовувати у власному житті.

№	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учня
1.	2	«Какуть, що поети не вмирать ...» Життя та творчість Марії Тілло в сучасному літературному процесі	Учень характеризує Марію Тілло як видатну поетесу нашого часу, називає проєктні теми та домінуючі настрої йї творчості, визначає характерні риси її ліричного героя
2.	1	Особливості інтерпретації власного бачення сточного світу в збірці поезій «Об»	Учень висловлює особисте ставлення до проблем, що порушуються в збірці, визначає ідеально-художні та мовні особливості поезій, визначає характерні риси ліричної героїні, виразно читає скрип поезії.
3.	1	Традиції Йосифа Бродського в поетичній манері Марії Тілло	Учень співставляє творчість Й.Бродського та М.Тілло, визначає їх спорідненість.
4.	1	Традиція поезії Срібного століття в поетичній манері Марії Тілло	Учень співставляє творчість представників «срібного століття» російської поезії та М.Тілло, визначає спільні та відмінні риси.
5.	1	Життєвірдережуючий початок в поезіях Марії Тілло. Збірка «Alter ego»	Учень визначає проєктні ідеї та особливості ліричної героїні збірки «Alter ego», визначає особливості поезій, вимірює відмінні та відмінні теми.
6.	1	Драматизм поезії Марії Тілло	Учень знаходить приклади драматичного способження в поезіях М.Тілло, висловлює особисте ставлення до проблем, що порушуються в приці.
7.	1	Метафоричність віршів Марії Тілло	Учень аналізує мовно-стилеві особливості поезій М. Тілло, наводить приклади використання метафор у віршах М. Тілло.
8.	1	Узагальнююче заняття. Особливості поетики М. Тілло	
9.	1	Поетико-строфічні особливості поезій	Учень визначає мовні особливості поезій, пояснює їх значення, дівсять, що їх використання створює яскраві самоціни поетичні образи, ілюструє свої думки цитатами із тексту.
10.	1	Феномен життя в поезії. Збірка «Терція»	Учень пояснює, як ви розуміє проєктні ідеї збірки «Терція».
11.	1	Філософія творчості Марії Тілло: зв'язок двох світів. Збірка «Лірика»	Учень перелічує й ілюструє прикладами з тексту новаторські позиції М.Тілло. Виразно читає вірш поетеси.
12.	1	Поетична сповідь Марії Тілло	Учень висловлює власні судження про поезії М. Тілло, визначає їх ідеально-художні та композиційні особливості, розкриває художньо-естетичну значимість творчості М.Тілло. Виразно читає вірш поетеси.
13.	1	Постмодернізм поезії Марії Тілло	Учень визначає поєння постмодернізму, знаходить у поезіях М. Тілло постмодерністські ознаки, доводить привильність своєї думки. Пояснює, чому поезія М.Тілло — явле постмодернізму.
14.	1	Поетський Марії Тілло в поезії сучасників Віталії Колодій. «Відмінна годинник тінько на столі», «Пора прощань», «Сліди вітру». Марія Чикарькова, «М.Т.». Юрій Ткачов «Узел удивлення и сомненья»	Учень аналізує вірші, в яких діється оцінка особливості М.Тілло та її творчості, визначає авторську оцінку ліричної героїні, висловлює своє ставлення до прочитаних поезій, виразно читає поетичні твори, акцентує увагу на оцінці творчості М.Тілло в поезіях В.Колодія, М.Чикарькової, Ю.Ткачова
15.	2	Підсумкове заняття. Захист учнівського проекту «Життя та творчість Марії Тілло у сучасному літературному процесі»	

Валерій СИНЮК, методист-кореспондент Хмельницького ОІППО, вчитель-методист Антонінської ЗОШ І-ІІІ ст., відмінник освіти України.

Урок №1

«Кажуть, що поети не вмирають...» Заочне знайомство з Марією Тілло. Урок-конференція «Незгасна зіронька». Життя та творчість Марії Тілло в сучасному літературному процесі

МЕТА УРОКУ: ознайомити учнів з універсальним талантом Марії Тілло; викликати інтерес до її поезії; формувати шанобливе ставлення до поетеси; розвивати критичне мислення, мовленневу культуру.

ОБЛАДНАННЯ: портрет Марії Тілло, книга «Лірика». — К.: 2006; книга 1, 2 «Науково-поетичні читання пам'яті Марії Тілло». К.: 2007.

XІД УРОКУ

Звучить класична музика – записи творів Баха, що налаштовують присутніх на урочистість, серйозність.

На її фоні вчитель читає літературну казку-мініатюру «Маленька волна».

— Яку картину ви уявили? (Світ доброго мультфільму, теплі відносини моря-матері і хвильки-дитини, а поява золотистої рибки на волоссі дитини свідчить про талант дитини).

Вчитель. Цю казку-мініатюру написала поет і науковець Марія Тілло. Машенька – перше слово, яке виринає одразу при думці про Марію Абрамович – Тілло. Маленька, тендітна, завжди усміхнена, привітна. Гра на гітарі, виконання бардівських і власних пісень збирала навколо неї небайдужих прихильників. Неординарне мислення, коло проблем, які її цікавили і розв’язання яких Маша прагнула здійснити самостійно, постійний творчий пошук – ось що вирізняло цю зовсім ще юну особистість серед ровесників. Вихована, чемна, вона могла твердо відстоювати свої думки і переконання. У неї було чудове розуміння і відчуття прекрасного, вартісного, по-справжньому високо мистецького.

План роботи нашої конференції:

1. Життєвий шлях Марії Тілло.
2. Поетична спадщина.
3. Літературознавці про поезію Марії Тілло.
4. Виступи учнів після опрацьованої літератури

Учень 1. Марія Тілло (02.07.1977 – 10.06.2006) народилася в м. Коростишів Житомирської області в сім’ї вузівських працівників-філологів. Початкову школу закінчила в м. Кам’янці-Подільському (школа №14). Після переїзду батьків до Чернівців (1988) навчалася в школах №4 та №35 (нині гімназія №2). Закінчила філологічний факультет Чернівецького університету (відділення російської мови та літератури) і захистила кандидатську дисертацію з творчості Й.Бродського (Таврійський університет). Викладала якийсь час в Чернівецькому університеті (теологічне відділення), але

утвердилася як викладач і науковець в Чернівецькому торговельно-економічному інституті, де працювала, скільки могла, до останніх днів життя, яке підточила смертельна, невиліковна хвороба.

Учень 2. Марія Тілло прожила зовсім мало – всього 28 років. У 14 років вона тяжко захворіла і решту років прожила в постійній боротьбі з недугою. Поетеса встигла піznати як повноту людського щастя, так і зраду та розчарування. Марія Тілло прожила мало, але з великою силою поетичного горіння, яке ми називаємо віршами. Якщо оцінити її поетичну творчість, то сміливо можемо ствердити: Марія Тілло прожила повноцінне життя.

Учень 3. Після неї (Марії) залишилися три невеликих збірки віршів:

«Я». — Чернівці: Рута, 1998

«Allter Ego». — Чернівці: Рута, 1999

«Терція». — Іздат. дом Д. Бурого, 2005

А це багато поезій російською та українською мовами. Цикл її віршів «Сюїта неба» було надруковано в німецькому журналі «Partner – Nord», ще кілька циклів – у київському журналі «Радуга», українські поезії опублікував «Буковинський журнал». Її вірші тонко вхоплюють дива довколишні, легко дотикаються світанкової гілки й листячка, струшуючи в задуманий рядок сріблясті росинки поетичного образу. Свіжість і нерозгаданість усе нових світових видив знаходить не до кіння окреслений, як і в самім житті, просторово розлогий, завислий у даленіочу неозначеність, поетичний вираз. Слово для неї – у побуті, поетичній творчості та у філологічній науці – було провідцем ходи і світоглядних шукань. Творчість її ще тільки починалася, ще була глибоким ранком, сповненим натхнення й робочої напруги. Не знати, яким би віддався день, але ранок був чудовим, простеленим до високих образів та осягнень. Вірші її ніжні й чуттєво мудрі, вони читаються думкою і серцем. А це – на все життя.

Учень 4. Декламує вірш Марії Тілло «Перехід»

Учень 5. Вірш «Перетин»

Учень 6. Вірш «Інтервали»

Учень 7. Вірш «Безсловесные стихи»

Учень 8. Вірш «Радуйся, покуда радость...»

Вчитель. Схвалальні рецензії отримали поезії Марії Тілло в київській пресі та московському журналі «Знамя». Попри майже постійну прикутість до ліжка, провела кілька авторських вечорів, брала участь в творчому вечорі поетів Буковини у Києві (2000), у семінарі молодих поетів України (Ірпінь, 2001). Кандидат філологічних наук, дослідник складної поезії сучасного класика Й.Бродського, автор монографії про творчість Й.Бродського, яка нині включена в список обов’язкової літератури для студентів-славістів Геттінгенського університету (Німеччина), ряду наукових статей. Виступила як автор і співавтор підручників і навчальних посібників, які виходили з грифом Міністерства освіти і науки України в Чернівцях та Києві й за якими навчаються тисячі студентів в Чернівцях та по всій Україні.

Учень 9. Про поезію Марії Тілло схвалально відгукувалися такі знавці поетичного слова як В.Колодій, Т.Севернюк, М.Лазарук, художник із світовим іменем Б.Тутельман. Цю поезію досліджують науковці: доктор філологічних наук П.Михед (Київ, НАН України), Т.Пахарєва (Київський Національний університет), С.Абрамович (ЧТЕІ, КНТЕУ), кандидат філологічних наук Н.Беляєва (КНУ), М.Чікарькова та Ю.Пацаранюк (ЧТЕІ, КНТЕУ), І.Мірадханян (ЧНУ). Вірші М.Тілло вміщено на Інтернет- сайтах поета та видавця С.Пантюка й «Літературної газети» («Графська пристань», «Севастополь»).

Учень 10. Декламує вірш-посвяту Марії Тілло Віталія

4 стор.

СЛОВО МЕТОДИСТА

№4 (004)

Колодія, сучасного українського поета, драматурга, перекладача, голови Чернівецької обласної організації Національної спілки письменників України «Відбивсь годинник тінню на столі...»

Вчитель. Батько Марії Тілло Семен Абрамович свій біль від невимовної втрати висловив у віршованих рядках.

Ты прошла, пролилася светоносным дождём,
Ты растаяла ранней звездой.
Словно пар от земли в золотой опоёме
Уплыла в нездешний покой...
Тысячи веток пишут по небу имя твоё,
В шумах дождя оно звучит непрестанно.
Каждая буква в имени – что остриё,
Каждый журчащий звук – словно живая рана.
И никуда не уйти от этой тоски,
Нету покоя в сне, в пиршестве нет забвенья.
Разве что это краткое стихотворенье,
Словно касанье – оттуда – твоей руки.

Учень 11. Марія Тілло грава на фортепіано і гітарі, захоплювалася співом. Багато своїх віршів поклава на музику. Вона жила поезією. Вірші були змістом її життя, в кожному з них, як в краплі води, відображається вона сама.

Декламує вірш «Рассвет» на фоні класичної музики «Реквієм» Моцарта.

Вчитель. На жаль, так влаштований світ, що Бог забирає до себе найкращих дуже рано. Зараз велична душа Марії Тілло розкривається перед усіма, хто торкається її поезії, що незгасною зірнькою сяєтиме на літературному небосхилі.

Вчитель. Пропоную всім у дома в письмовій формі висловити думку «Я вдячна (ий) долі, що «познайомився» з Марією Тілло...»

Т. ЗАГАЄВСЬКА ,

учитель української мови та літератури

Антонінської ЗОШ І-ІІІ ст.

Урок №2

Світло ранкового цвіту. Особливості інтерпретації власного бачення оточуючого світу в збірці поезій «Я»

Мета: Ознайомити учнів з життям і поетичною творчістю Марії Тілло, розкрити талант поетеси, довести учням поетичне вираження автором любові до життя, до поезії, заставити дітей задуматись над цінністю людського життя. Виховувати гордість

за наші таланти.

Тип уроку: урок-дослідження.

Обладнання: портрет Марії Тілло, збірка «Лірика», К., 2006, книги «Науково-поетичні читання пам'яті Марії Тілло» Випуск 1,2, К., 2007

Епіграф: Творчість її ще тільки починалася, ще була глибоким ранком, сповненим натхнення й робочої напруги. Не знати, яким би віддався день. Але ранок був чудовим, простеленим до високих образів та осягнень... Вірші її, ніжні й чуттєво мудрі, читаються думкою і серцем. А це – на все життя.

Віталій Колодій

На центральній дошці – портрет Марії Тілло, записана тема, дати 1977-2006, експозиція фотоматеріалів про поетесу (із книги «Лірика»).

На правій дошці розміщена виставка книг, на лівій – записаний епіграф.

Хід уроку

Учитель. (Декламує вірш Марії Тілло «Перетин»)

Буття і час... Ви перетнулися у вічності,
Коли на сходах розгалужених понять
Заснула тиша. І розбещені окличності
Згубили голос, особливості і стать.

На простір око накладає цвінттар мороку.
Серед сердитих, блискавично-чорних хмар

Гуляє вітер і розносить запах пороху,
Шепоче істину: «Ви світ сліпих примар.

Ви – це ніхто. Лише даремна проба вижити,
Щоб зрозуміти, хто з вас винний, хто – правий.

Але повітря неможливо гладрю вишити», -
Шепоче пісню страшну вітер неживий.

Ці рядки належать Марії Тілло. Кажуть, що кожна людина у своїй душі є поетом, та згоріти на поетичному поприщі може тільки справжній поет. Саме такою людиною була молода поетеса Марія Тілло (Абрамович). Читаючи її поезії, перед нами постає талановита людина, сповнена спраги життя, людина, яка мала особливе сприйняття поезії, яка була не байдужа до оточуючого світу. Сучасний український поет Віталій Колодій писав: «Творчість її ще тільки починалася, ще була глибоким ранком, сповненим натхнення й робочої напруги. Не знати, яким би віддався день. Але ранок був чудовим, простеленим до високих образів та осягнень... Вірші її, ніжні й чуттєво мудрі, читаються думкою і серцем. А це – на все життя».

Марія Тілло – поетеса, науковець, викладач, музикант-бард. Сьогодні на уроці ми проведемо дослідження, щоб розкрити талант поетеси, зрозуміти її долю.

На уроці будуть працювати бібліографи, читці, літературознавці (учні працюють в групах)

Бібліограф 1. Марія Семенівна Тілло народилася 2 липня 1977 року в м. Коростишів Житомирської області в сім'ї вузівських викладачів-філологів. Початкову школу закінчила в школі №14 міста Кам'янець-Подільський. У 1988 році батьки переїхали до Чернівців, де в 1993 році Марія закінчила середню школу. Далі навчалась у Чернівецькому національному

університеті на філологічному факультеті (відділення російської мови та літератури) та аспірантурі з російської літератури. Захистила кандидатську дисертацію з творчості Й. Бродського (Таврійський університет).

Бібліограф 2. Марія Тілло викладала в Чернівецькому університеті та Чернівецькому торговельно-економічному інституті. Її подобалось бути викладачем – подобалось у цій роботі все, пов’язане з творчим началом. З якою захопленістю і цікавістю читала вона студентські роботи так, ніби спілкувалась з добрими знайомими.

Викладацька робота була для неї такою собі дорослою грою, перевіркою на професіоналізм. Вона дуже любила в курсі української мови тему, де йшлося про мелодику мови, тембр голосу та інтонації. Тут можна було реалізувати свої акторські здібності, що вона з блиском робила. Її вважають таким викладачем, який умів творити свої заняття, немов художню структуру. Марія Тілло була також автором та співавтором декількох підручників і навчальних посібників, за якими навчаються студенти по всій Україні. Любила брати участь у проведенні літературних вечорів.

Марія Тілло працювала викладачем скільки могла, до останніх днів життя, яке підточилася смертельна, невиліковна хвороба. 10 червня 2006 року Марії Тілло не стало.

Літературознавець 1. Літературний смак Марії визначився дуже рано. Художні тексти складала, можна сказати, з тих пір, як стала говорити. Вона мала наполегливий пошук власного слова, ранне прилучення до літературної культури й спроби оволодіти нею.

Вже з дитячих років приділяє увагу моральним якостям людини, її смислу життя.

Читець 1. Читає вірш «РАЗМЫШЛЕНИЯ О СМЫСЛЕ ЖИЗНИ»

Жизнь – что за слово?
Откуда оно?
И для чего оно служит?
Как и зачем человеку дано?
Иль от него он не тужит?
Как и зачем человеку нужна
Штука вот та что

ломается быстро?

Как, для чего и зачем родился?
И для чего он на свет появился?

Учитель. А що для вас означає життя? Ваші роздуми про смисл життя. (Відповіді учнів).

Літературознавець 2. У 14 років Марія Тілло важко захворіла. Змінилось її світобачення: на зміну дитячій радості прийшли гіркі думки про трагічність всього живого. Але відкритість життя залишається у віршах Марії назавжди. Як важко не було після нападів, трептячи рукою записувала рядки віршів. Вона могла, просинаючись перед ночі, записати вірш, які її приснилися.

Читець 2. Читає вірш «ПОЛУСОШЕДШАЯ С УМА»

Полусошедшая с ума
От ослепительного крика,
С собой я остаюсь сама,
Раздета, смята и безлика.
И день, закончив свой обход,
Вдруг уступает место ночи.

Я знаю: этот день – не тот,
Хоть в нем – цепочка многоточий.

И ночь такая же не та;

Не та луна, чужие звезды.

И душный дождь – не та вода:

Тяжелые пустые гроздья.

Не тот мотив, не те слова;

Чужие звуны, звуки, слоги...

Совсем чужая голова,
И в ней – чужие боги...

26.07.1995

Літературознавець 3. Писала поезії Марія Тілло російською та українською мовами. Автор поетичних збірок «Я» (Чернівці, 1998), «Alter ego» (Чернівці, 1999) і «Терпія» (Київ, 2005). Друкувалася у чернівецьких, київських та зарубіжних виданнях. Її поезія наповнена почуттями цінності життя у всіх його проявах, сміливого пошуку слова, будуються на яскравих і духовно збагачених образах.

Читець 3. Читає вірш «ПЕРЕХІД»

Очи червоні на чорному фоні –

Листя осіннє на вітах дерев.

Дощехмарини – немов небоконі.

Жовтєс сонце – як вогняний лев.

Час зупинився. Та краплі-хвилини

Лущаться, впавши на землю людей.

Вітер зітхас: куди ти полинуло,

Світло, яке нам приніс Прометей?

Закляте зарево не зігриває,

Та спопеляє безодню пітьми.

Спокою!

Ні.

Загорівсь, і – немає.

Дзеркало.

Бачиш? – і ми, і не ми.

Двічі істота – єдина людина:

Парить, як крига; морозить, як жар.

Вітер! Відкрийся: куди ти полинув?

Світ хаотичного болю, примар

Ніжно згортас своїм павутинням.

Чуеш? – шепоче і бреше: «Сім’я...»

Так закидають насіння камінням.

Дзеркало.

Погляд.

То ж я чи не я?

Як же лякають червоні очі!

І шарудінням жорстоких комах

Поруч зі мною – зітхання від ночі,

Чорна істота, безодня і жах...

15.09.97 – 22.12.1999

Читець 4. Читає вірш «ЖИЗНЕННЫЙ ПУТЬ»

Город градом раскрыт до падения башен без боли,

До развернутых окон на стенах разбитых домов.

Эта странная радость животного мира раздолья,

Где не нужно значения краскам беспомощных слов.

Мы спешим, не заметив, куда убегает дорога,

Мы не чувствуем горечи луж и пространства для ям.

Мы куда-то идем в состояньи простого потока,

Где бездумное сердце стучит, как расшатанный ямб.

Там горит светофор обесцвеченою троицы света,

И кричащей воронью время садится на грудь.

А назад нет пути: возвращаться – плохая примета,

И не хочется, страшно опять в пустоту повернуть...

15.10.2003

Учитель. У творчості поетів всіх віків є вірші про людські почуття: кохання, щастя, любов. Таким є вірш Марії Тілло

«ЛЮБОВ». (Учні самостійно читають вірш)

Любовь! О, наивное слово «любовь»!
К тебе прикоснуться желает любой,
Но рядом остаться – не каждый силен.
Любовь – это конкурс, отчаянный стон.
Любовь – это радость; она же – беда.
Она с «никогда» сочетает «всегда».
И все-таки рядом – гони ли, зови, -
Безумная слабая сила любви.
Зачем? Для кого? – Безответный вопрос.
Веселое празднество, только всерьез...
Кипящее пламя в бегущей крови,
Прости! Но не чувствует сердце любви

7.01.1998

Ваші враження від прочитаного вірша?
Чи погоджується ви з словами поетеси?
(Відповіді учнів)

Літературознавець 4. Поезія Марії Тілло виділяється мелодійністю, яскравою й багатою метафоричністю. Особливість її поетики також у тому, що ми ніби чуємо її серцебиття, відчуваємо її внутрішнє занепокоєння, тривогу, сум, приводом для яких для поетеси є все: любов, природа, перебіг часу, саме буття і навіть надія на щастя.

Читець 4. Читає вірш «ПОКУДА ЕСТЬ ВО МНЕ СЛОВА»

Покуда есть во мне слова,
Способна думать голова,
Доколе разуму неймется –
До той поры душа смеется,
Находит, ищет свой полет,
Не существует, а живет.
Пока серьезные реформы
Приходят в стихотворной форме,
Пока в значках беззвучных нот
Органом музыка поет
В мажорной радости минора -
Дотоле нет беды и горя.
До той поры прекрасна грусть,
Как отдых. Есть надежный путь
К мечте, казалось, неизбежной.
«Нельзя» сменяется на «можно»,
Вдруг снова оживает жизнь
И с новой силой рвется ввысь.

Літературознавець 5. Про поезію Марії Тілло схвально відгукувались багато відомих людей, зокрема, метри поетичного слова В. Колодій, Т. Севернюк, М. Лазарук. Її поезію досліджують науковці з Києва, Чернівців, Москви, Кам'янця-Подільського. Дуже багато для популяризації творчості Марії Тілло зробив і робить її батько Семен Абрамович, доктор філологічних наук, професор.

Учитель. Марія Тілло прожила дуже коротке життя – всього 28 років. Але є інша мірка – особлива, яка відпускається поетам. Вона виражається не кількістю прожитих літ, а силою того поетичного горіння, яке ми називаємо віршами. І якщо судити цією міркою, то Марія Тілло прожила повноцінне життя. Про такі яскраві особистості, які відійшли за межі земні у молодому віці, кажуть, що вони вкарбували на небосхилі незгаслий слід. А ще Марія Тілло залишила нам свої вірші, які легко дотикаються до світанкової гілки ранкового цвіту. Її вірші, які створюють незабутні образи, подекуди світлі і чисті, суворі й проникливі, сповнені глибокого розуміння сенсу життя, прийшли і до нас.

Тетяна ГЕРАСИМЧУК,
учитель Антонінської ЗОШ I-III ст.

Урок №3

«Судьба всегда свою играет роль». Традиції в поетичній манері Марії Тілло

(Урок - усний літературознавчий журнал за книгою Марії Тілло «Лірика», К., Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006).

Мета уроку: ознайомити учнів з творчістю Марії Тілло, визначити особливості її творчості, удосконалити навички виразного читання та акторської майстерності, проведення ідейно-художнього аналізу твору, розвивати дослідницькі та комунікативні навички, виховувати компетентного читача, удосконалити навички.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу, урок літературознавче дослідження.

Обладнання уроку: портрет поетеси, збірник творів, альманах «Пам'яті Марії Тілло», аудіоальбом «Аве, Марія», пам'ятка «Як виразно прочитати художній текст» (Див. Юлія Жулай, Урок-майстерня неможливий без співпраці вчителя з учнями Всесвітня література № 6, 2009 р с. 44.), «Схема аналізу поетичного твору» (там же, с. 45), фотовиставка.

Випереджаючі завдання з підготовки до уроку:

Робота дослідницьких груп:

1. Теоретики - визначити тематичне розмаїття поезії.
2. Мовознавці - проаналізувати мовну структуру поетичних текстів.
3. Рецептенти – простежити літературні паралелі творчості Тілло.
4. Літературознавці - проаналізувати образну структуру поетичної спадщини Тілло.
5. Критики – проаналізувати опубліковані критичні статті про поезію М. Тілло.
6. Актори-читці – прочитати, імпровізувати вірші М. Тілло, вірші, присвячені пам'яті М. Тілло.

XІД УРОКУ

I. Установчо-мотиваційний етап.

1. Введення учнів в тему.

Учитель: У мене в руках дивовижна за силою Духу і поетичного вираження книга «Лірика». Марія Тілло, Київ, Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006р.)

Весна потерялась. Зима белой пылью

Накрыла пространство. Кругом мертвый лед.

Снег падает вниз, словно птица без крыльев.

И холод рукою за тело берет (...)

А хочется радости, теплой и ласковой

Загадочно неповторимой страны,

Блестящей живими и свежими красками,

Как хочется счастья и света весны!

Це останній вірш, з опублікованих в цьому збірнику. Він написаний 23.03.06 року.

2. Постановка мети і завдань уроку.

Учитель: На сьогоднішньому уроці ми долучилися до творчості ЛЮДИНИ великої мужності і ПОЕТА геніального таланту.

Наш урок – не просто навчальне заняття, а швидше за все

імпровізація - усний літературознавчий журнал «Доля завжди свою грає роль», гортаючи сторінки якого ми пройдемо з поетесою по її важкому життевому шляху, відкриємо для себе поетичний світ Марії Тілло.

Музична пауза І.Бах - Ш.Гуно «Ave Maria»

ІІ. Змістовно-пошуковий етап.

1. Акумулізація опорних знань.

- Поетеса про життя писала «Дивно красивий птах -Життя». Красива і ємна метафора. А чи потрібна життю поезія?

- Якими жіночими іменами представлена історія світової культури? (Сапфо, Леся Українка, Ліна Костенко, Марина Цвєтаєва, Анна Ахматова та ін)

2. Вивчення нової теми

Учитель: У списку перерахованих імен повинно бути ім'я Марія Тілло.

Портрет Марії Тілло. Глибокими і мудрими очима дивиться на світ ПОЕТ. Життям їй було відмінно всього 28! Але яких! Це були роки постійної боротьби за «красиву птицю життя». Кожен її рядок – це прояв таланту – тонкого за світоглядом і глибокого за змістом.

Кожна група дослідників сьогодні подарує М.Тілло квітку - символ визнання її таланту.

Старий добрий друг професор Семен Дмитрович Абрамович надіслав цей збірник. Мене шокувала його стаття «... Вмираючий і беззахисний сад, обійнятих жахом передчуття рослин ...» Це розповідь про Марійку, Машу, Марію, Марію Семенівну...

Вона народилася в 1977 році в місті Коростишеві Житомирської області. Разом з сім'єю жила в Кам'янці-Подільському, де батько викладав в педінституті. У цьому місті пішла в школу. Потім і до кінця своїх днів жила, вчилася, працювала в Чернівцях. Класний керівник Маші Лариса Аксюоненко згадувала, що вона завжди була душою колективу, завжди привітна й усміхна. Вона пристрасно любила слово: філософське, глибоке, метафоричне.

Довго і важко Маша Абрамович хворіла. Перші ознаки хвороби помічені, коли їй було 14, а прожила вона всього 28. Любов до життя зробила її мужньою і сильною. У своїх спогадах батько писав про те, як вона любила пісню «Орлятко». Цим Орлятком була вона сама.

Наталія Вітвіцька згадувала про те, як вона вперше зустрілася з Марією Семенівною – викладачем університету. «Маша зайшла в аудиторію і насамперед провела інструктаж: «Хлопці, – сказала вона, – я хвора, так що не дивуйтесь, якщо я раптом впаду на підлогу і почну битися в конвульсіях. У мене бувають напади, студенти зазвичай дуже цього лякаються».

Так вона говорила про свою хворобу стороннім людям. Пам'ятаю, мені навіть здалося, що вона жартує, та й тон її був дійсно жартівливий.

Марія Тілло закінчила філфак, аспірантуру Чернівецького Національного Університету, захистила кандидатську дисертацію. Викладала українську мову, культурологію, релігієзнавство. Була автором та співавтором кількох відомих в Україні підручників.

Часто друкувалася як поет у місцевих газетах та альманахах. Автор поетичних збірок «Я» (1998), «Alter Eqo» (1999), «Терпіця» (2005). Незважаючи на хворобу провела кілька поетичних вечорів. Не стало Марії Тілло на Трійцю, в червні 2006 року.

10-11 квітня 2008 року на стіні будинку, де жила поетеса (м. Чернівці, вул. Українська, 27) була урочисто відкрита меморіальна дошка. А поетичний клуб «Експромт», який організувала Марія Тілло в Чернівецькому торгово-економічному інституті, де працювала останнім часом, функціонує і сьогодні.

Вона часто говорила, що щаслива. Вона вміла радіти життю. Цінувала цей дар, трепетно ставилася до своїх віршів. Ось така доля.

А тепер разом погортаемо сторінки нашого літературознавчого журналу «Доля завжди свою грає роль»

Веселої поступью по кривизні дороги

Шагает жизнь, не чувствуя асфальтъ,

Сбивает в кровь свои босые ноги

И понимает: нет пути назад.

А впереди горит звезда Надежды:

В ее костре сгорает страх и боль.

Не впереди, не сзади – где-то между –

Судьба всегда свою играет роль.

05.09.05

Музична пауза С. Рахманінов «Вокаліз».

3. Робота в групах «Прожити життя повне життя».

1. Читання «акторами» поезії Марії Тілло. Наприклад, «Блакитна черепаха» (с.20), «Маленька хвиля» (с.18), «Час» (с.40), «Пташки плями на небі - проти вітру» (с.64), «Неохоче хочеш жити ... » (с.66), «Ми йшли по сходах небес ... » (с.82), «Зима».

(С.118), «Птімаль» (с. 158), «Чорна людина» (с. 176) «Весна загубилася ... » (с.177) та інші.

Марії Тілло ми подаруємо бутон червоної троянди як символ прекрасного життя.

Музична пауза Е. Гріг «Ранок»

«Як хочеться щастя і світла весни».

Теоретики. Дослідницьке завдання: визначити тематичне розмайття поезії.

Висновок: Поезія Марії Тілло досить різноманітна за тематикою: філософська лірика - самий широкий пласт тілловської поезії («Кривава зірка», «Карусель», «Поспішаючий шепіт в'янучого листя», «Церковний хор» тощо), пейзажна лірика («Світанок», «Береза розкинула гілки ... » «Зчепилася осінь і зима ... », «Прийми в мрію частку сну .. »). В її поезії мало місця інтимним почуттям і абсолютно немає місця політиці.

Звертають на себе увагу вірші в прозі «Маленька хвиля» (створений, коли Марії було 10 років), «Попутник», «Я на війні» та ін

Ми подаруємо Марії Тілло ніжні незабудки, ніхто і ніколи не забуде її.

Музична пауза Л.Бетховен Соната № 23 «Anaccіоната», «Ми йшли по сходах небес»

Рецензенти. Дослідницьке завдання: простежити літературні паралелі творчості

Марії Тілло.

Висновок: Лірика Марії Тілло глибоко ввібрала в себе кращі традиції світової класики. Її поетичний світ досить близький поетичній системі І. Бродського, що зрозуміло, адже дисертація Марії Семенівни присвячена саме Бродському. Філософський початок досить близький російській поезії «срібного століття» (В. Іванов, А. Ахматова, Ксенія Некрасова, О. Блок, А. Білій та ін.) Її близьке новаторство футуристів («На землю зірки опадають, наче крихти», «Всесвіт спить, поклавши на лапу з кліщами зірок величезне вухо ... » тощо).

Її поезія органічно вписується в русло медитативної російської лірики Ф. Тютчева, А. Фета, С. Єсеніна. Її цікавили чотири речі: Бог, природа, любов, мистецтво. Єсенінська фраза «Всі ми, всі ми в цьому світі тлінні ... » простежується підспудно в багатьох віршах М. Тілло. А вірш «Чорна людина» зберегло навіть єсенінську назву.

Ми подаруємо Марії Тілло орхідею, загадкову і ніжну, як сама поетеса.

Музична пауза Ф.Шопен Прелюдія № 20 «До мінор»

4. «Життя - це вічність»

Літературознавці. Дослідницьке завдання: проаналізувати образну структуру поетичної спадщини М.Тілло.

Висновок: Марія Тілло поетеса досить тонкого світовідчуття. Тамара Севернюк досить точно визначила силу таланту молодої поетеси: «Я побачила, що Бог поклав свій перст на цю голову».

Марія Тілло постійно жила на межі двох світів. Це визначило і тематичну структуру віршів. Часті вживання слова “смерть”, нескінченна радість життя. До речі, життя в поетичній особі М. Тілло домінует над смертю і кількісно, і тематично. У багатьох поезіях розмірковується про сенс життя, про призначення людини і Бога. А в поезії ранніх років домінует авторське «Я». Зріла поезія тяжіє до архітипів символів (вогонь, темрява, сонце, світло, ніч).

Можна говорити про небесне в поезії Марії Тілло.

Вірші Тілло прості і сучасні, в кожному з них ми відчуваємо її саму. М. Тілло створює незабутні образи, досягає естетичної досконалості.

Ми подаруємо Марії Тілло польові квіти волошки - ніжно-блакитні, як сам початок життя.

5. «Почерку струмуюча в'язь все сперечається з тим, що нитка обірвалась ...»

Мовознавці. Дослідницьке завдання: проаналізувати мовну структуру поетичних текстів.

Висновок. У ліриці Марії Тілло домінантним мовним засобом є метафора. Її метафори несподівані, яскраві, глибокі за філософським змістом:

«Маленька хвиля прокинулася, коли сонце посидало своїх перших вісників на землю! (Поетесі було всього 10 років!)

«Несеться дитина на хмарі смерті», «І запалюється вона яскраво-червоною не тією, котра захмеліла, розбитою, кривавою землею», «розкидані вітром хмари», «Небо падає вниз»

Вживання епітетів робить описувану картину яскравішою ємною, білосніжний аромат, старіючі зуби, пристрасне благання, боязкою дугою, крижане багаття, чорні зірки, біла ніч та інші.

Порівняння вживаються рідко, але доречно:

Зріє світанок, наче колос в полі

Ми даруємо Марії Тілло осінні хризантеми.

Музична пауза Т. Альбіоні «Adagio»

6. «Ти служила добру і світлу» ...

Критики. Дослідницьке завдання: проаналізувати опубліковані критичні статті про поезію Марії Тілло.

Висновок. Наявні у нас дослідження поміщені в альманахах «Науково-поетичні читання пам’яті Марії Тілло». Випуск 1, 2 К., 2007, 2008 р.р.

Звертають на себе увагу дослідження Галини Якушевої «Занадто багато щастя – це нудно, занадто багато щастя – це страшно ...» (Автор зазначає метафоричність і мелодійність поезії М. Тілло, лейтмотиви її поезії), Тетяни Пахаревої «Небесний топос в поезії Марії Тілло» (Автор детально аналізує «космічну» тему в поезії), Семена Цідельковського «Трагічне его Марії Тілло; Семена Абрамовича» Вірш М. Тілло

«Ренесанс» як лірична інтерпретація епохи», Юлії Пацеренюк «Архетипні символи в поезії Марії Тілло» (Автор на матеріалі україномовної лірики говорить про символіку тілловської поезії) та інші.

Ми подаруємо Марії Тілло лілії.

III. Адаптивно - перетворювальний етап

1. Закріплення вивченого на уроці

Учитель:

- Перегорнута остання сторінка нашого літературознавчого журналу:
 «Имя накроет зеленый мох
 С меткой «Забвенье»: капает ввысь
 Странно-красивая птица Жизнь»
 - Складіть сенкан (п’ятирядковий неримований вірш з 11 слів) на тему «Марія Тілло».

1. Ім’я іменник (тема)

2. Два прикметники (яка вона)

3. Три дієслова (що вона робить)

4. Фраза-висновок з чотирьох слів

5. Ім’я іменник (синонім теми)

Наприклад:

Талант

Ніжна і сильна.

Вірить, бореться, перемагає.

Служила добру і світлу.

Геніальність.

IV. Системно-узагальнюючий етап.

1. Систематизація та узагальнення вивченого.

Учитель:

Ты прошла, пролилась светоносным дождем,
 Ты растаяла ранней звездой.

Словно пар от земли в золотой окоем,
 Уплыла в нездешний покой.

Семен Абрамович

Дайте відповідь, будь ласка, на моє останнє запитання.
 Чим цікаве вам нове поетичне ім’я «Марія Тілло»?

2. Домашнє завдання.

Написати твір - есе на тему однієї зі сторінок журналу:

1. Прожити життя повне життя.

2. Як хочеться щастя і світла весни.

3. Ми йшли по сходах небес.

4. Життя – це вічність.

5. Почерку струмуюча в'язь все сперечається з тим, що нитка обірвалась.

6. Ти служила добру і світлу.

Валерій СИНЮК,

учитель-методист

Антонінської ЗОШ І-ІІІ ст.,

методист-кореспондент

Хмельницького ОППО.

!
(Початок. Продовження чекайте в наступних

випусках “Слова методиста”).